

Kādā sarunā Manuelam Vilasam uzdod jautājumu, vai romānam “Ordesa” būs turpinājums, un pirmajā brīdī viņš atjoko, ka lieli romāni, tāpat kā dzīve, beidzas ar pēdējo lappusi. Un tomēr – viena cilvēka dzīve (tāpat kā romāns) nav gluži tas pats, kas Dzīve ar lielo burtu, un cilvēka skumjas par aizgājušo mēdz iet roku rokā ar prieku par to, kas paliek. Bet kas īsti paliek un kas ir aizgājis? Tava dzīve, kas palikusi aci pret aci ar tagadni, un tu, kurš, palicis aci pret aci ar sevi, vienlīdz stipri domā gan par mirušajiem vecākiem, gan saviem pieaugušajiem dēliem, kuri arvien retāk ierodas ciemos. Šādā brīdī prieks, acīmredzot, ir jānosauc vārdā, pat vairāk – šie vārdi, kā to dara Manuels Vilass, ir jānodrukā grāmatā. Bet – vai ar to būs līdzēts?

Tulkotājs Edvīns Raups

Manuel Vilas

Alegría

Manuels Vilass

Prieks

No spāņu valodas tulkojis **Edvīns Raups**

821.134.2(7/8)-31
Vi 402

Manuel Vilas
ALEGRÍA

© Manuel Vilas, 2019
Vākam izmantots attēls © lifeonwhite/depositphotos.com

Vāka dizaina autore **Natālija Kugajevska**

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Edvīns Raups, 2022
© Mākslinieciskais noformējums, literārā apdare, izdevums latviešu valodā, Apgāds Zvaigzne ABC, 2022
ISBN 978-9934-31-041-6

Kad biju cietis, prieku ieraudzīju,
Par dvēseli no sāpēm uzzināju;
Un manu skumju karaļvalstī ausa
Kā dziļā noslēpumā tīta saule.

HOSĒ JERRO

Viss, ko mīlējām un zaudējām, ko mīlējām karsti un nezinot, ka pienāks diena, kad tas mūs ievainos, viss, kas mūs nesagrāva, kad bijām to zaudējuši, kaut arī pārdabiskā kārtā ar skubu un bez žēlastības uzmeklēja mūsu drupas, – tas viss agri vai vēlū beidzas un pārvēršas priekā.

Cilvēka dvēselei nebūtu vajadzējis nolaisties uz zemes.

Tai būtu vajadzējis palikt zilajās tālēs, debesu dzīlēs, zvaigznēs, bezdibenīgajā kosmosā. Cilvēka dvēselei būtu vajadzējis turēties pa gabalu no laika; cilvēka dvēselei būtu klājies labāk, ja tā iztiktu bez cilvēka, jo dvēsele zem šīs saules noveco, izčākst, noslikst un sadeg miljonos jautājumu, izbārstītos pagātnē, tagadnē un nākotnē, kas veido vienu veselu laiku, un tas ir katra personiskais laiks – laiks, kurā mīlestība ir nepārejošas alkas, kas nepiepildās, atstāj vēsti par to, cik skaista ir dzīve, un aiziet.

Aiziet.

Mīlestība mūs atstāj dzinkstošā, smalki noaustā un rūgtā klusumā.

Tie ir miljoniem jautājumu, kas pirms kļūšanas par jautājumiem bija cilvēki. Miljoniem ķermeņu, miljoniem tēvu, māšu, dēlu un meitu.

Un mēs paliekam vieni un pārakmeņojušies.

Mēs esam cilvēku dvēseles, mēs visi, kas meklējam mīlestību, vēlamies katru dienu būt mīlēti, katru dienu gaidām ierodamies prieku un, ja tas neierastos, būtu gatavi gaidīt vēl.

Cik gan ļoti mēs gribētu, lai dzīvē valdītu kārtība un tai būtu saturs, bet ir vienīgi laiks un mirklīgas atvadas, un šajās atvadās iemājojusi milzīga mīlestība, un šādu mīlestību šobrīd jūtu es.

Tas ir mans haoss, mana nekārtība.

Te nu es esmu, pamests, taču tajā pašā laikā izbaudu prieka vareno spēku, pamests, bet arī ar neskaidru, dziļi manī pulsējošu niknumu pret dzīvi.

Ne ar ko neatšķiros no citiem.

Jo mēs visi esam vienādi.

Un šajā salkstošajā priekā patvērusies visa izpratne, ko esam uzkrājuši par dzīvi.

2018. gada sākumā es publicēju romānu, tas bija stāsts par manu dzīvi, un šī grāmata tagad kļuvusi par tādu kā bezdibeni.

Šajā grāmatā apmeties stāsts par manu ģimeni.

Par Bahu un Vāgneru, manu tēvu un māti.

Es iesviedu ģimeni grāmatā, kurā skanēja mūzika, un tas ir skaistākais, ko dzīvē esmu izdarījis.

“Vai tu esi jucis?” daudzi jautāja.

Nē, es atbildēju, tā ir tikai mīlestība. Mīlestība, nepieciešamība, cerība. Ja tu izstāsti par savu ģimeni, tā atgūst dzīvi. Kad rakstīju par tēvu un māti, par to, kas mēs bijām, atgriezās vakardiena, un tā bija diža un skaista. Tas arī bija viss, ko es izdarīju.

Šobrīd atrodos kādā Barselonas viesnīcā.

Nevarēju iedomāties, ka atsākšu rakstīt ar lodišu pildspalvu vienkāršā burtnīcā, bet tieši to es šobrīd daru. Tepat priekšā ir dators, bet tas man vairs neder.

Istabu viesnīcā mainīju trīs reizes. Pirmā nepatika tāpēc, ka tajā bija par karstu un atbaidīja skats pa logu. Kad ierādīja citu, iedomājos, ka te gan atvilksšu elpu: šīs ilgas pēc atslābuma, šī vajadzība pēc miera ostas, kur varētu atbrīvoties no cilvēku soļiem aiz durvīm un savu nervu pinekļa.

Bet, pagulējis brīdi gultā, sapratu, ka man tomēr nav paveicies. Logs izgāja uz Diagonāles avēniju, vienu no Barselonas lielajām satiksmes dzīslām, un troksnis, kas nāca no ielas, izrādījās pārmērīgs. No pārmērīga tas pārtapa velnišķīgā. Tas bija

troksnis, ko rada svešinieki, simtiem vīriešu un sieviešu, kuri vazājas pa pilsētu, braukā automašīnās un ar mocīšiem, plāpā. Troksnis kļuva par ienaidnieku. Es kļuvu nervozs. Cik muļķīgi – pirmā labvēlīgā iespaids mudināts, biju izkrāmējis bagāžu. Skatījos uz atvērto čemodānu, kas stāvēja uz galda. Apsvēru, cik laika vajadzēs, lai to atkal sakravātu.

Es raudzījos uz šīm mantām, it kā tās piederētu kādam bezķermeniskam garam. Melnie džemperi, dators, piezīmju bločiņš, rokassoma. Tās vairāk izskatījās pēc mantām, kuras lietoja tēvs, nevis es.

Pirmā jūlija diena Barselonā. Jutu mitrumu, kas bija piesūcinājis visu pilsētu. Nevarēju pie tā pierast, mitrums izraisīja svišanu, un mani tas nez kāpēc pazemoja. Kaut kad pagātnē karstums un mana dzīve bija sabrāļojušies. Kad nomiršu un man vairs nebūs karsti, es būšu sasniedzis neko. Nekas nozīmē vairs nejust Spānijas karstumu, šo karstumu, kas pastāvīgi ir pārņēmis visas Spānijas pilsētas, – mitrs vai sauss karstums, bet karstums.

Karstums un dzīve man ir bijis viens un tas pats.

Man ir piecdesmit pieci gadi un pēc dažām dienām paliks piecdesmit seši. Es šim vecumam neticu. Ja es tam ticētu, ja pieņemtu šo tēraudcieto patiesību, nāktos domāt par nāvi. Bet nav iespējams dzīvot, ja prātu aizņem domas par nāvi, kaut gan nav nekā cita, kas izstarotu no mums ar tikpat baisu spēku. Nāve atrodas tur – sirdī. Neviens nevēlas mīlēt pats savu nāvi, nevēlas ar to sarunāties, bet es gan to vēlos, jo tā ir mana nāve.

Ieskatījos spogulī. Vīrieša novecošana vienmēr maskējas, slēpjas. Sabiedrība pret vīriešu novecošanu izturas iejūtīgi, savukārt pret sieviešu novecošanu ir nežēlīga.

Piezvanīju uz reģistratūru un lūdzu vēlreiz samainīt istabu. Kāds atsteidzās runātājam palīgā. Man radās aizdomas, ka viņi trin mēles par mani.

“Tagad ir tava kārta izdabāt tam ķertajam.”

“Nē, es jau izdabāju vienam jukušajam pagājušajā nedēļā; tas bija daudz neizturamāks par šo, precējies, un viņu atbalstīja sieva. Šis vismaz ir viens.”

Iztēlojos šo sarunu un sajutos mazliet neērti; uzticot man savas domas un pārmetumus, reģistratūras darbinieki raisīja gandrīz vai cieņu. Viss ir dzīve un kalpo dzīvei. Visā rodama dzīves godināšana.

Man ir laimējies redzēt šo godināšanu visā, kas vien ir atradis vietu zem šīs saules.

Nākamajā dienā vēlreiz lūdzu iedot man citu istabu. Un pārliecinājos, ka dzīve ietiepīgos apbalvo, tos, kas neliekas mierā, līdz ir sasnieguši vēlamo. Neatlaidība reizēm padara traku.

Iespējams, viesnīcas darbiniekiem es jau biju līdz kaklam, un viņi man piešķīra brīnišķīgu numuru piecpadsmītajā stāvā, visaugstākajā un varbūt arī vislabākajā stāvā. Istaba bija lieliska: gaiša, plaša, pašā ēkas augšā. Tālumā varēja redzēt jūru. Arī dušas telpā bija logs, un pa to uz Barselonu pavērās vēl neredzēts skats.

Es jutos pilsētas saimnieks.

Pilsēta gulēja man pie kājām.

Ieslēdzu gaisa kondicionētāju, viss bija labākajā kārtībā.

Atminējos pirmo reizi, kad apmeklēju Barselonu. Tas bija 1980. gads. Mana toreizējā draudzene te dzīvoja pie radiem, un mēs nakšņojām viņu mājā; kāda no viņas tantēm izrādīja mums pilsētu. Toreiz ar lenkšanu man nesekmējās. Es šos pūliņus atsaucu atmiņās tagad, trīsdesmit astoņus gadus vēlāk. Pagaisušu mīlestību, no kuras palikušas pāri tikai atmiņas, ko atdzīvina ļoti atminīgs vīrs. Ko gan laiks ar mums dara? Taču tas cilvēks, kurš pirms trīsdesmit astoņiem gadiem ar draudzeni ieradās Barselonā, ir apglabāts manā ķermenī, manā miesā.

Viesnīcas istaba piecpadsmītajā stāvā man liekas kā svētvieta, tā ir gars, un par tādu to pārvēršu es.

Soli pa solim ir atnācis vakars.

Ik pa brīdim paskatos ārā pa logu: tur ir Barselona, vasaras pēcpusdienā tā laistās gaišzilos toņos, tur ir pilsētas neskaitāmās ielas un tās mirušie, kas sarunājas ar dzīvajiem; tā ir nepārtraukta saruna, ko ar miļajiem aizgājējiem uztur ļaudis, kuriem ir pāri piecdesmit.

Tuvojas laiks, kad man norunātas vakariņas kādā lasītāju klubā; viņi ir izlasījuši romānu, grāmatu, kurā runāju par jums: tevi, mamm, un tevi, tēt, jo jūs abi un jūsu rēgi ir viss, kas man pieder; un man pieder karaļvalsts, varbūt grūti izprotama, bet tā ir skaistuma karaļvalsts.

Jūs esat kļuvuši par skaistumu, un es esmu šajā brīnumā piedalījies. Un esmu bezgala pateicīgs dzīvei par to, ka tagad jūs esat skaistums un prieks.

Uz tikšanos ar lasītājiem parasti eju ar lielu prieku (un arī bailēm). Mēdzu iedomāties, ka lasītāji, ieraudzījuši, kā es izskatos, būs vilušies. Un es pārdzīvošu, ka esmu tik ļoti pievilis viņus. Pievilt otru cilvēku ir ļoti skumji. Varbūt tāpēc daudzi rakstnieki labprāt nozūd no redzesloka. Ne tikai rakstniekiem, jebkuram cilvēkam ir tiesības nozūst, iekams viņš nav licis kādam vilties.

Ieeju bibliotēkā, daudzi nāk klāt, sasveicinās. Taču kāds cilvēks te ir īpašs. Sākumā es viņu neatpazīstu. Viņa skatās uz mani, it kā mēs būtu pazīstami, taču es neko neatceros. Varbūt kaut ko tikai miglaini nojaušu.

Man vienmēr ir bijis bail no šādām nojauasmām, no šiem karstajiem kartupeļiem dzīves rokās.

Bet tikai pāris vārdu, un viss kļūst skaidrs.

Neesmu saticis viņu trīsdesmit piecus gadus. Viņas skaitums ir novītis uz neatgriešanos. Pagātnes uzniršana vienmēr ir postoša un sašķaida nervu sistēmu sikās drumstalās. Tomēr atmiņa saglabājusi viņas tēlu neskartu un nebojātu.

Sirdi pārņem neizsakāms maigums.

Pūlos saziņēt viņas sejā vaibstus, ko glabā atmiņa. Un, šķiet, viņa to saprot. Atzīstos, ka vienmēr esmu viņu patiesi apbrīnojis. Tas man laimīgi iešāvās prātā – pateikt, ka viņu apbrīnoju. Manuprāt, tas bija labākais darbības vārds, ko varēju izvēlēties.

Viņa stāsta, ka romāns licis apraudāties un viņa atcerējusies manus vecākus; viņu attēlojums grāmatā esot nevainojams.

“Tie ir tavi vecāki, tieši tādus es viņus atceros,” viņa teic.

Es lieliski atceros arī viņas vecākus, mūsu ģimenes draugus, atceros šo draudzību un smieklus, atceros kopīgās vakariņas mazos krodziņos, joku plēšanu, nākotnes sapņus, prieku.

Un no tā visa pāri esam palikuši tikai mēs ar viņu.

Viņa piebilst, ka es droši vien par tik izdevušos vecāku ataiņošanu grāmatā jūtos laimīgs. Neuzdrošinos apvaicāties par viņas radiem Barselonā. Viņa pastāsta, ka tante, kas mūs uzņēma savās mājās, ir mirusi, un aiziet, piemetinājusi: “Tu vienalga viņu neatminies, tas bija tik sen, tavā dzīvē ir lērums jaunu paziņu, un es brīnos, ka atcerējies mani.”

Ejot atpakaļ uz viesnīcu, es par viņu domāju.

Nebiju pat apvaicājies, vai viņa ir precējusies, vai ir bērni. Droši vien man bija bail uzdot šo jautājumu. Un kā gan lai nebūtu bail no šāda jautājuma? Es biju iegrimis citās sarunās un, dodoties projām no vakariņām, pamanīju viņu pa gabalu. Bet atvadīties neuzdrošinājos. Es šo sievieti it kā atdevu sveiku un veselu atpakaļ tumšajai akai, no kuras viņa bija izkāpusi.

Šķita, tā nemaz nebija viņa.

Bet kas tad viņa bija?

Ienāku savā numurā viesnīcas piecpadsmītajā stāvā. Esmu atstājis ieslēgtu gaisa kondicionētāju, telpā ir diezgan auksts, bet man tas ļoti patīk.

Nevaru izmest šo sievieti no galvas. Būtu vismaz pēdējoreiz atvadījies, diez vai kādreiz vēl tiksimies. Mēs kopā braucām slēpot 1978. un 1979. gadā. Viņai bija ļoti moderns kalnu slēpošanas ekipējums. Pēc četrdesmit gadiem neuzdrošinājos pateikt, ka atceros viņas slēpju, stiprinājumu un zābaku zīmolu. Slēpes bija *Rossignol ST 650*, stiprinājumi – *Look Nevada*, zābaki – *Nordica*. Neuzdrošinājos atzīties šajā zīmolu un atmiņu pārbagātībā, kas, visticamāk, slēpj daudz nopietnākas un dziļākas atmiņas, un es pat zinu, kādas: ka Barselonu pirmoreiz ieraudzīju šīs sievietes un viņas Barselonas radnieces, kura ir jau mirusi, pavadībā. Es nepajautāju arī to, kurā gadā tante mirusi.

Tante neļāva mums gulēt kopā: draudzene gulēja pie viņas, es – atsevišķā istabā.

Šodien, pēc trīsdesmit astoņiem gadiem, uzskatu, ka tas bija ļoti gudrs lēmums. Pateicoties tam, šovakar man ir cerības mierīgi aizmigt.

Redzu Palomas – tā viņu sauca un sauc joprojām – seju un cenšos aizvērt acis, cenšos aizmigt.

Viņa bija melnīgsnēja, spoži melnām, nevainīgām acīm, tumšiem un gludiem matiem, viņu visi mīlēja, viņa bija pievilcīga, maiga, laipna.

Mums nebūtu vajadzējis pašķirties. Mums būtu vajadzējis apprecēties un kopā novecot.

Man nebūtu vajadzējis iepazīties ar viņu.

Man nebūtu vajadzējis piedzimt, ja tik ļoti jācieš.

Nakts vidū pieceļos, es nevaru aizmigt, pulkstenis rāda trīs, ieslēdzu visas gaismas un apskatu telpu, apskatu pa istabu izsvaidītās mantas. Rīt es atgriežos Madridē, šīs sienas rīt uzņems citu viesi, un tā tas turpināsies līdz šīs ēkas bojāejai, līdz brīdim, kad tā tiks pārveidota, izmantota citiem mērķiem vai nojaukta, un lūgšana, ko šobrīd skaitu, uz visiem laikiem nozudīs pārmaiņu virpulī.